

Aspekty handlu emisjami dla źródeł gazowych

Wstęp

Podstawą prawną regulującą handel emisjami na terenie Polskie jest Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji. Przygotowanie do wdrożenia panów objętych w/w ustawą to obecnie jeden z najambitniejszych programów gospodarczo-ekologicznych. Według wykonanych analiz, system ten może przynieść wielomiliardowe korzyści dla odbiorców energii elektrycznej i ciepłej poprzez umożliwienie rozwoju efektywnego rynku konkurencyjnego energii i poddanie kosztów ochrony środowiska działaniu mechanizmów tego rynku. Dzięki programowi handlu emisjami uniknie się administracyjnego wymuszania inwestycji proekologicznych i administracyjnego rozdziału produkcji energii dla spełnienia globalnych limitów emisji zanieczyszczeń w Polsce. Rynkowa presja na etapie inwestycji i w okresie produkcji pozwoli radykalnie zmniejszyć koszty dostosowania do wymagań UE w zakresie ograniczania emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu. Stwarza także możliwość korzystnego włączenia się polskich przedsiębiorstw w tworzony w UE system handlu emisjami gazów cieplarnianych. Projekt jest wyjątkowy z kilku powodów. Po pierwsze: wdrożenie handlu emisjami w planowanym zakresie sprawi, że Polska stanie się jednym z prekursorów szerokiego zastosowania tego instrumentu w Unii Europejskiej. Po drugie: jest to instrument dość trudny do wdrożenia pod względem prawnym, organizacyjnym i technicznym. Jego skuteczne zastosowanie otworzy drogę do bardziej zaawansowanych rozwiązań systemowych w Polsce. Po trzecie: sposób realizacji prac nad projektem rozwiązań i przygotowaniem do wdrożenia można uznać za wyjątkowy. Prace są realizowane przy zaangażowaniu najlepszych polskich specjalistów, przedstawicieli rządu oraz towarzystw gospodarczych, skupiających reprezentację wszystkich zainteresowanych branż przemysłowych. Jest to pozytywny przykład partnerskiej współpracy rządu, środowisk gospodarczych i naukowych.

Istota handlu emisjami

Handel emisjami (ang. emission trading) jest jednym z instrumentów polityki ekologicznej państwa, który najczęściej służy do ograniczania emisji zanieczyszczeń. Uważany jest powszechnie za jeden z najbardziej rynkowo zorientowanych instrumentów. Stanowi alternatywę dla dominującego dotąd w Polsce i Unii Europejskiej podejścia nakazowo-kontrolnego, które polega na określaniu dopuszczalnych wielkości emisji dla każdej instalacji przemysłowej. W przypadku podejścia nakazowo-kontrolnego każde źródło musi dokonywać inwestycji zmniejszających jego emisje do wymaganego poziomu, nawet jeśli koszty tej redukcji są wyższe niż gdzie indziej. Handel emisjami polega na zdefiniowaniu zbiorczego limitu emisji dla dużej grupy źródeł emitujących dane zanieczyszczenie. Następnie, zgodnie z określonym algorytmem, pulę dopuszczalnych emisji rozdziela się na wszystkie źródła objęte systemem poprzez wydanie im odpowiedniej liczby uprawnień do emisji. Uprawnienia te mogą być zbywalne pomiędzy uczestnikami systemu. Istotne jest by na koniec okresu rozliczeniowego, każde źródło posiadało taką liczbę uprawnień, która będzie nie mniejsza od ilości wyemitowanych przez to źródło zanieczyszczeń. Każda tona emisji ponad liczbę posiadanych uprawnień powoduje konieczność zapłacenia wysokiej kary. Ten mechanizm zapewnia, że łączna emisja zanieczyszczeń z grupy źródeł objętych systemem nie przekroczy ustalonych zbiorczych limitów. Jest to szczególnie istotne w przypadku źródeł objętych dyrektywą LCP 2001/80/EC (on the limitation of emissions of certain pollutants). W Traktacie Akcesyjnym, Polska zobowiązała się do dotrzymania globalnej emisji z tych źródeł na dość niskim poziomie, kontrolowanym w 2008, 2010 i 2012 roku. W kolejnych latach

liczba przydzielanych uprawnień zmniejsza się zgodnie z wcześniej określoną ścieżką, co wymaga redukcji emisji w źródłach. Jest ona dokonywana najpierw w tych źródłach, gdzie jest to najtańsze. Źródła o wyższych kosztach redukcji będą od nich kupowały uprawnienia do emisji, unikając w ten sposób realizacji kosztownych przedsięwzięć. System handlu emisjami zachęca do poszukiwania i realizacji przedsięwzięć o niskich kosztach redukcji emisji oraz stymuluje dokonywanie działań tam, gdzie jest to najtańsze. Te cechy sprawiają, że uzyskanie tych samych redukcji emisji przy zastosowaniu handlu emisjami jest ok. 30-60% tańsze niż w podejściu nakazowo-kontrolnym. Jednocześnie nie są zakłócan warunki uczciwej konkurencji na rynku energii, konkurowanie energii "czystej" z "brudną" jest wspomagane przez handel emisjami, co w efekcie zapewnia wyrównywanie szans rynkowych. Umożliwia to dopuszczenie do bezpośredniej rywalizacji rynkowej praktycznie wszystkich źródeł energii elektrycznej, a im więcej podmiotów na rynku, tym lepiej dla odbiorców końcowych.

Cele wdrożenia handlu emisjami w Polsce

Obecne prace w Polsce obejmują analizy dla stworzenia dwóch podsystemów:

1. Handel emisjami dwutlenku siarki (SO₂) i tlenków azotu (NO_x) - jako element programu wprowadzania konkurencyjnego rynku energii elektrycznej w Polsce oraz elastycznego i tańszego dostosowania się Polski do wymagań UE uzgodnionych w trakcie negocjacji przedakcesyjnych.
2. Handel emisjami dwutlenku węgla (CO₂) - jako element włączenia Polski do unijnego systemu, tworzonego z myślą o wypełnieniu zobowiązań Protokołu z Kioto.

W ramach pierwszego podsystemu Polska ma obowiązek wdrożenia rozwiązań zgodnych z dyrektywą unijną, której ostateczna wersja jest w przygotowaniu. Generalnie oczekuje się, że polskie przedsiębiorstwa będą miały w tym systemie lepszą pozycję od przedsiębiorstw z innych krajów, ze względu na wypełnianie przez Polskę wymagań Protokołu z Kioto z dużym zapasem.

Drugi podsystem, obejmujący dwutlenek siarki i tlenki azotu, ma służyć obniżeniu kosztów dostosowania do następujących wymagań stawianych Polsce przez UE:

1. Eliminowaniu subsydiowania skrośnego na rynku energii źródeł "brudnych" przez "czyste".
2. Wdrożenia dyrektywy 2001/80/WE (tzw. dyrektywy LCP), zwłaszcza w odniesieniu do istniejących dużych źródeł spalania.
3. Spełnienia zapisanych w Traktacie Akcesyjnym tzw. przejściowych limitów emisji obejmujących wszystkie źródła o mocy cieplnej powyżej 50 MW w Polsce.

Wnioski

1. Na chwilę obecną handel emisjami przewidziany jest dla źródeł o mocy przekraczającej kilkadziesiąt MW.
2. Szacuje się, że cena sprzedaży pozwoleń na emisję wyniesie ok. 8 – 10 USD/1 tonę emisji.